

Proiect

STATUTUL DE AUTONOMIE AL TINUTULUI SECUIESC (Székelyföld – Terra Siculorum)

Preambul

Considerând că dreptul cetățenilor de a participa la gestionarea problemelor publice face parte din principiile democratice comune ale tuturor statelor membre ale Consiliului European și că regiunea favorizează exercitarea acestui drept,

convinși fiind de faptul că existența regiunii administrate de responsabili aleși prin vot universal și investiți cu responsabilități efective permite o administrare eficientă și, în același timp, aproape de cetățeni,

convinși că principiului subsidiarității constituie o contribuție importantă la edificarea democrației în Europa,

conștienți de faptul că regiunea reprezintă un nivel de putere adecvat în vederea realizării efective a subsidiarității, unul din principiile fundamentale ce trebuie respectate atât în vederea integrării europene, cât și în propria organizare specifică a statelor participante la acest proces,

afirmând că regionalizarea nu trebuie să se realizeze în detrimentul autonomiei colectivităților locale și că trebuie, dimpotrivă, să fie însoțită de măsuri care vizează protecția acestora bazată pe deplina respectare a drepturilor dobândite prin Carta Europeană a Autonomiei Locale,

afirmând că recunoașterea autonomiei regionale implică loialitatea față de stat, ale cărei regiuni evoluează prin respectarea suveranității și a integrității teritoriale,

considerând că regiunea, ca o componentă esențială a statului, stă marturie, prin identitatea sa, la diversitatea Europei, contribuie la îmbogățirea culturii acesteia într-un climat de respectare a tradițiilor conform istoriei sale,

conștienți de faptul că legăturile interregionale și transfrontaliere constituie un aport prețios și indispensabil la edificarea Europei,

recunoscând că în procesul de organizare a instituțiilor europene adecvate, la elaborarea și realizarea politicilor europene trebuie avută în vedere existența regiunilor în cadrul statelor europene și favorizată prezența regiunilor în aceste instituții,

afirmând că aceste principii presupun existența unui nivel de putere regională dispunând de organisme de decizie, democratic constituite și beneficiind de o largă autonomie privind competențele, modalitățile de exercitare ale acestora din urmă, precum și mijloacele necesare în vederea împlinirii misiunii lor,

afirmând că „autonomia teritorială” reprezintă un aranjament aplicat în interiorul statelor suverane, prin care locuitorii unor regiuni obțin competențe, respectiv puteri mărite, care reflectă situația lor geografică specifică, și care protejează și promovează tradițiile lor culturale și religioase, păstrarea și dezvoltarea identității lor naționale,

considerând că autonomia Ținutului Secuiesc (Székelyföld – Terra Siculorum) nu lezează nici integritatea teritorială a României, nici suveranitatea națională și afirmând totodată că autonomia acestei regiuni se bazează pe dreptul la autodeterminare internă a comunităților, pe principul subsidiarității și a autoadministrării,

Parlamentul României adoptă prezenta lege:

Capitolul I. Dispoziții generale

Art. 1.

- (1) Ca expresie a identității sale istorice, în scopul asigurării egalității de șanse a cetățenilor și protecției identității naționale maghiare, locuitorii Ținutului Secuiesc se constituie în comunitate autonomă.
- (2) Ordinea administrativă a Ținutului Secuiesc se bazează pe condițiile geografice, economice, sociale și culturale, pe dezideratul istoric al populației acestuia privind asigurarea autonomiei.
- (3) Aspirația locuitorilor regiunii la autonomie are ca obiectiv participarea democratică a cetățenilor la viața societății, la dezvoltarea economico-socială, la sprijinirea și ocrotirea realizării intereselor teritoriale.
- (4) Autonomia comunității reprezintă dreptul și capacitatea efectivă a colectivității majoritare autohtone a ținutului istoric de a dispune, prin autoritățile sale alese, situate între stat și colectivitate, de prerogativele de autoadministrare și de unele prerogative de ordin statal, în scopul preluării sub propria ei responsabilitate și în interesul întregii colectivități, o parte importantă a problemelor de interes public, în conformitate cu principiul subsidiarității.

Art. 2.

Ținutul Secuiesc devine o regiune autonomă cu personalitate juridică în cadrul României.

- a) Competențele regiunii sunt stabilite prin prezentul statut al regiunii, de lege, sau de dreptul internațional.
- b) Competențele specifice ale regiunii nu pot fi puse în discuție sau limitate decât prin lege sau aplicând dreptul internațional.

- c) Regiunea are dreptul de decizie și de gestionare în domeniile care aparțin competențelor sale specifice. Acest drept include adoptarea și exercitarea unei politici proprii regiunii.
- d) În limitele legii, este de dorit transferarea în competența regiunii și a unor sarcini care aparțin unor competențe naționale. Regiunea trebuie să dispună de mijloacele necesare realizării acestui scop.

Art. 3.

Autonomia regiunii nu afectează integritatea teritorială și suveranitatea statului Român. Cu respectarea acestei principii:

- a) Competențele, în limitele prezentului statut, pot fi delegate regiunii de către alte nivele de administrare.
- b) Delegarea de competență trebuie să fie clar definită. Mijloacele materiale și financiare, care permit punerea în aplicare efectivă a acestor competențe adiționale, trebuie să fie asigurate în mod adecvat pe parcursul actului de împuternicire.
- c) Organele însărcinate cu punerea în aplicare a acestor competențe trebuie să se bucure, atât cât este posibil și în limitele legii, de libertatea de a-și adapta exercitarea acestora la condițiile specifice regiunii și la structurile sale organizatorice, cu o preocupare deosebită pentru eficacitate și conform doleanțelor locuitorilor regiunii.

Art. 4.

- (1) Teritoriul regiunii autonome cuprinde actualele județe Covasna și Harghita, precum și scaunul istoric Mureș (Marosszék) care aparține județului Mureș. Anexa nr. 1. cuprinde limitele teritoriale ale Ținutului Secuiesc, precum și localitățile aparținătoare acestuia.

Scaunele sunt teritorii tradiționale secuiești:

- a) Scaunul Kézdi (Kézdiszék), care cuprinde localitățile aparținătoare, având reședința la Târgu Secuiesc (Kézdivásárhely),
- b) Scaunul Orbai (Orbaiszék), care cuprinde localitățile aparținătoare, având reședința la Covasna (Kovászna)
- c) Scaunul Sepsi (Sepsiszék), care cuprinde localitățile aparținătoare, având reședința la Sfântu Gheorghe (Sepsiszentgyörgy)
- d) Scaunul Ciuc (Csíkszék), care cuprinde localitățile aparținătoare, având reședința la Miercurea Ciuc (Csíkszereda)
- e) Scaunul Odorhei (Udvarhelyszék), care cuprinde localitățile aparținătoare, având reședința la Odorheiu Secuiesc (Székelyudvarhely)
- f) Scaunul Gheorgheni (Gyergyószék), care cuprinde localitățile aparținătoare, având reședința la Gheorgheni (Gyergyószentmiklós)
- g) Scaunul Mureș (Marosszék), care cuprinde localitățile aparținătoare, având reședința la Târgu Mureș (Marosvásárhely)
- h) Scaunul Micloșoara-Brăduț (Miklósvár-Bardoc) (Miklósvár-Bardocszék), care cuprinde localitățile aparținătoare, având reședința la Baraolt (Barót)

Art. 5.

- (1) Autonomia regională se exercită de Consiliul de Autoadministrare, autoritate publică regională aleasă prin vot universal, egal, direct, secret și

liber exprimat, precum și de Comisia de Autoadministrare desemnată de acesta.

- (2) Dispozițiile alin. (1) nu aduc atingere dreptului de a recurge la consultarea prin referendum sau orice altă formă de participare a cetățenilor la treburile publice, în condițiile legii.

Art. 6.

Sediul instituțiilor din Ținutul Secuiesc va fi stabilit de autoritatea deliberativă aleasă a regiunii autonome.

Art. 7.

- (1) Consiliul de Autoadministrare este instituția prin constituirea căruia ia ființă Ținutul Secuiesc.
- (2) Atribuțiile Consiliului de Autoadministrare sunt stabilite de prezentul Statut de autonomie și de locuitorii Ținutului Secuiesc, cadrul exercitării a acestui drept al lor stabilindu-se de către Consiliul de Autoadministrare, în conformitate cu prevederile prezentului statut, respectiv legislația internă și internațională.

Art. 8.

- (1) În conformitate cu prezentul Statut de autonomie și în concordantă cu legile statului, autonomia Ținutului Secuiesc se referă la toți cetățenii români cu domiciliul stabil într-una din localitățile Ținutului Secuiesc.
- (2) Persoanele născute în Ținutul Secuiesc, cetățeni români, și cu domiciliul în străinătate, beneficiază de asemenea de drepturile stabilite prin prezentul statut de autonomie, în măsura în care ultimul lor domiciliu din țară a fost într-o localitate din Ținutul Secuiesc.

Art. 9.

- (1) În cadrul regiunii autonome este garantată egalitatea deplină și efectivă pentru toți cetățenii.
- (2) În sfera de competență a Consiliului de Autoadministrare ca autoritate publică intră crearea acelor condiții care asigură egalitatea deplină și efectivă, precum și libertatea persoanelor și comunităților acestora, eliminarea tuturor obstacolelor care pot zădărnici sau obstructiona manifestarea deplină a acestora, facilitând participarea tuturor cetățenilor la viața politică, economică, culturală și socială.

Art. 10.

- (1) În Ținutul Secuiesc limba maghiară are același statut ca și limba oficială a statului.
- (2) Autoritățile regiunii autonome, a scaunelor secuiești aparținătoare și autoritățile administrației publice locale vor asigura folosirea oficială și firească a ambelor limbi, adoptând reglementările necesare pentru cunoașterea acestora, creând toate condițiile care garantează egalitatea lor deplină.
- (3) În acele localități ale regiunii autonome în care cetățenii aparținând altor comunități naționale, etnice, lingvistice cu domiciliu stabil în acele localități sunt în minoritate numerică dar depășesc o sută în comună, o mie în oraș, cinci mii în municipiu, zece mii la nivelul scaunului, limba acestor comunități beneficiază de același statut ca și limba oficială a statului.

Ar. 11.

- (1) Consiliul de Autoadministrare va stabili simbolurile Ținutului Secuiesc.
- (2) Statutul de autonomie garantează dreptul la folosirea liberă a drapelului și simbolului fiecărui scaun secuiesc.
- (3) Prezentul Statut garantează folosirea liberă a simbolurilor națiunii maghiare, precum și ale comunităților naționale în minoritate numerică în Ținutul Secuiesc.
- (4) În privința folosirii simbolurilor statului sunt valabile reglementările legale în vigoare.

Capitolul II. Înființarea și desființarea regiunii autonome

Art. 12.

Regiunea autonomă Ținutul Secuiesc se constituie conform prezentei legi, odată cu constituirea Consiliului de Autoadministrare, autoritate administrativă autonomă înființată pe baza art. 117, alin. (3) al Constituției României, prin alegeri libere și generale, prin votul secret și direct al cetățenilor cu drept de vot, având domiciliul stabil pe teritoriul regiunii autonome.

Art. 13.

Statutul de regiune autonomă a Ținutului Secuiesc se poate desființa numai prin referendum organizat în Ținutul Secuiesc.

Art. 14.

- (1) Prezentul Statut de autonomie se adoptă prin lege de către Parlamentul României.
- (2) Procedul de adoptare de către Parlament se referă la legalitatea statutului și nu la oportunitatea sa.
- (3) Statutul de Autonomie al Ținutului Secuiesc, adoptat prin lege, se aprobă prin referendum de către cetățenii Ținutului Secuiesc.

Art. 15.

În cazul modificării Statutului de autonomie trebuie respectate prevederile stabilite în art. 129.

Art. 16.

Autoadministrarea Ținutului Secuiesc se exercită prin Consiliul de Autoadministrare ales prin alegeri libere și generale, prin votul secret și direct al cetățenilor cu drept de vot, având domiciliul stabil pe teritoriul regiunii autonome.

Art. 17.

Autoadministrarea Ținutului Secuiesc și Statutul său de autonomie pot fi desființate numai prin referendum organizat în Ținutul Secuiesc.

Capitolul III. Autoritățile Ținutului Secuiesc

Art. 18.

(1) Autoritățile regiunii autonome sunt:

- a) Consiliul de Autoadministrare
- b) Comisia de Autoadministrare
- c) Președintele Ținutului Secuiesc

(2) Autoritățile scaunelor sunt:

- a) Consiliul Scaunal
- b) Comisia Scaunala
- c) Președintele Scaunului

(3) Autoritățile locale sunt:

- a) Consiliul Comunal
- b) Consiliul Orășenesc
- c) Consiliul Municipal
- d) Primar

Sectiunea I. Consiliul de Autoadministrare al Ținutului Secuiesc

Art. 19.

Consiliul de Autoadministrare este autoritatea administrativă autonomă a Ținutului Secuiesc.

Art. 20.

- (1) Consiliul de Autoadministrare se compune din consilierii regionali aleși pe o perioadă de patru ani prin alegeri libere și generale, prin vot secret și direct.
- (2) Numărul consilierilor în Consiliul de Autoadministrare este de 77. Numărul mandatelor ce revin circumscripțiilor electorale se calculează în baza datelor ultimului recensământ al populației.
- (3) Simultan cu alegerea consilierilor în Consiliul de Autoadministrare are loc și alegerea consilierilor în consiliile scaunelor, în consiliile locale, alegerea președintelui Ținutului Secuiesc, a președinților scaunelor și a primarilor.
- (4) Referitor la alegerea președintelui Ținutului Secuiesc, a președinților scaunelor, a primarilor și a consilierilor, sunt valabile prevederile Legii nr. 70/1991, modificate, privind alegerile locale.
- (5) Alegerea președintelui Ținutului Secuiesc, a președinților scaunelor se face în conformitate cu prevederile legale.

Art. 21.

Principiile de bază ale funcționării Consiliului de Autoadministrare sunt:

- a) Consiliul are competența de a apăra interesele cetățenilor Ținutului Secuiesc, de a exercita democrația reprezentativă în interesul acestora și de a administra regiunea,
- b) exercită competențe ce-i revin din descentralizarea competențelor,
- c) asigură caracterul public al ședințelor Consiliului,
- d) garantează caracterul public al bugetului regiunii,

e) aplică și respectă legalitatea.

Art. 22.

Competențele administrativ-decizionale ale Consiliului de Autoadministrare se referă la:

- a) organizarea instituțiilor proprii,
- b) adoptarea deciziilor valabile în regiune, competență ce derivă din caracterul juridic special al Statutului de Autonomie al Ținutului Secuiesc,
- c) cultura,
- d) învățământul,
- e) folosirea limbii materne,
- f) tradițiile istorice, artistice, arhitectonice, arheologice, științifice,
- g) problemele sociale,
- h) domeniul mass-media,
- i) administrarea patrimoniului de stat de interes regional,
- j) introducerea taxelor și impozitelor regionale,
- k) autonomia financiară a Ținutului Secuiesc,
- l) reprezentarea Ținutului Secuiesc.

Art. 23.

Deciziile Consiliului de Autoadministrare la care se referă Art. 22. lit. b., se emit în următoarele domenii, respectând legislația în vigoare:

- a) ordinea interioară privind instituțiile și personalul acestora,
- b) ordinea interioară privind organismele scaunelor secuiești,
- c) stabilirea delimitării unităților administrativ-teritoriale ale regiunii, înființarea de noi comune,
- d) exproprierea de interes public, care nu afectează în mod direct statul și nici sfera de competență a scaunelor,
- e) administrarea cărții funciare,
- f) apărarea contra incendiilor,
- g) sănătatea,
- h) ordinea privind activitatea camerelor de comerț,
- i) înființarea și supravegherea societăților comerciale proprii,
- j) cooperativele de credit, asigurările de bunuri,
- k) serviciile publice de interes regional,
- l) în vederea asigurării ordinii publice, supravegherea și controlul structurilor regionale ale poliției comunitare și colaborarea cu structurile Poliției,
- m) mineritul, industria energetică,
- n) producerea și utilizarea de energie de interes local,
- o) agricultura,
- p) silvicultura, regimul vânatului
- q) protecția mediului,
- r) transportul de persoane și de mărfuri de interes local,
- s) informarea în masă.

Art. 24.

În sfera de competență a Consiliului de Autoadministrare intră, de asemenea, protecția socială și asigurările sociale, domenii în care poate emite decizii valabile în regiune, și poate crea instituții proprii.

Art. 25.

Consiliul de Autoadministrare poate înființa, în propria sa competență, organe pentru asigurarea ordinii publice, corespunzător prevederilor legale, în cazurile nereglementate în Constituție.

Art. 26.

Consiliul de Autoadministrare are în responsabilitate completarea reglementărilor legale referitoare la emisiunile de radio și de televiziune cu prevederi specifice.

Art. 27.

- (1) Consiliul de Autoadministrare are putere decizională pe întreg teritoriul Ținutului Secuiesc, conform competențelor conferite de prezentul Statut.
- (2) În acele domenii, în care Consiliul de Autoadministrare nu are competențe, sunt aplicate legile statului.

Art. 28.

Consiliul de Autoadministrare poate solicita ca Guvernul să-i atribuie sau să-i încredințeze competențe, ce nu sunt reglementate în prezentul Statut de autonomie.

Art. 29.

În termen de 30 de zile de la înființare, Consiliul de Autoadministrare elaborează și aprobă Regulamentul de Funcționare. În această perioadă de timp activitatea Consiliului este condusă de președintele Ținutului Secuiesc.

Sectiunea II. Comisia de Autoadministrare a Ținutului Secuiesc

Art. 30.

- (1) Comisia de Autoadministrare este organul executiv al regiunii.
- (2) Președintele Comisiei de Autoadministrare este numit de președintele Ținutului Secuiesc.
- (3) Membrii Comisiei de Autoadministrare sunt desemnați la propunerea președintelui Comisiei în termen de 30 de zile de la numirea sa de către Consiliul de Autoadministrare prin vot secret, pe o perioadă de patru ani. În această perioadă, în cazul unui vot de neîncredere, orice membru al Comisiei poate fi eliberat din funcție de către președintele Ținutului Secuiesc, în conformitate cu reglementările prevăzute în Regulamentul de Funcționare.
- (4) Membrii Comisiei de Autoadministrare sunt numiți în funcție de președintele Ținutului Secuiesc.

Art. 31.

Regulamentul de organizare și funcționare a Comisiei de Autoadministrare este elaborat de Consiliul de Autoadministrare și se aprobă în aceeași ședință și înainte de votarea membrilor Comisiei.

Art. 32.

Competențele executive ale Comisiei de Autoadministrare cuprind:

- a) aplicarea, controlul, executarea ordonanțelor adoptate de Consiliul de Autoadministrare,
- b) funcționarea organelor proprii de autoadministrare,
- c) inițierea proiectelor de decizie,
- d) încadrarea și avansarea în cadrul instituțiilor proprii,
- e) controlul asupra serviciilor publice de interes regional, asupra activității instituțiilor publice, ale societăților comerciale cu capital de stat și de interes regional,
- f) administrarea domeniului public și privat al regiunii,
- g) administrarea domeniului public și privat de stat, de interes regional,
- h) înființarea și administrarea societăților comerciale proprii,
- i) exercitarea competențelor în domeniul finanțelor ,
- j) elaborarea și executarea bugetului regiunii,
- k) planificarea și facilitarea dezvoltării economice a regiunii,
- l) aplicarea politicii fiscale, financiare și comerciale a regiunii,
- m) înființarea, respectiv desființarea instituțiilor publice ale regiunii,
- n) supravegherea și controlul activității poliției comunitare, colaborarea cu celelalte organele polițienești,
- o) încheierea contractelor internaționale referitoare la regiune, realizarea și aplicarea colaborărilor interregionale,
- p) garantarea folosirii libere a limbilor cu statut egal în regiune,
- q) funcționarea sistemului de învățământ de stat și în cadrul acestuia a sistemului de învățământ în limba maghiară,
- r) alte domenii privind colectivitatea regiunii,
- s) aplicarea legilor statului.

Art. 33.

Comisia de Autoadministrare poate dispune, înființa și susține posturi proprii de televiziune și de radio, orice mijloc de comunicare în masă, care contribuie la realizarea obiectivelor sale.

Art. 34.

- (1) Comisia de Autoadministrare are în competență numirea funcționarilor publici în funcții de conducere.
- (2) Condițiile de angajare ale candidaților pentru posturile vacante de funcționar public, judecător, procuror și arhivar, sunt aceleași indiferent dacă aceștia își desfășoară activitatea în Ținutul Secuiesc sau în alte regiuni ale României. În cadrul concursurilor organizate pentru ocuparea posturilor vacante cunoașterea temeinică a limbilor română și maghiară reprezintă un avantaj. În nici o împrejurare nu se pot face excepții în baza originii sau a domiciliului. Funcționarii publici din Ținutul Secuiesc trebuie să cunoască limba maghiară, iar după intrarea în vigoare a prezentului Statut de autonomie, pe posturile enumerate mai sus vor fi angajate persoane de naționalitate maghiară, respectiv persoane care cunosc limba maghiară, asigurând principiul proporționalității reprezentative numerice.

Art. 35.

Comisia de Autoadministrare în domeniile aparținând exclusiv sferei de competență poate încheia convenții cu alte colectivități autonome, poate colabora cu alte regiuni în domeniul cultural, economic, social. Aceste convenții și colaborări vor fi aduse la cunoștința Guvernului României.

Art. 36.

Comisia de Autoadministrare răspunde în fața Consiliului de Autoadministrare, fără ca acest lucru să limiteze răspunderea personală a membrilor Comisiei.

Sectiunea III. Președintele Ținutului Secuiesc

Art. 37.

(5) Președintele Ținutului Secuiesc reprezintă regiunea.

(6) Președintele Ținutului Secuiesc este ales de către cetățenii Ținutului Secuiesc prin alegeri libere și generale, prin vot secret și direct pentru o perioadă de patru ani, în conformitate cu prevederile art. 20 din prezentul statut.

Art. 38.

Nici o persoană nu poate îndeplini funcția de președinte al Ținutului Secuiesc pe o perioada mai mare de doua mandate.

Art. 39.

Președintele Ținutului Secuiesc poate renunța la investitură printr-o declarație înaintată Consiliului de Autoadministrare. Demisia devine valabilă în momentul în care Consiliul de Autoadministrare ia act de această declarație.

Art. 40.

(1) Consiliul de Autoadministrare al Ținutului Secuiesc poate iniția printr-o majoritate de 2/3 a voturilor membrilor săi eliberarea din funcție a președintelui Ținutului Secuiesc în cazul trădării intereselor comunității din Ținutul Secuiesc, a lezării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, sau a neîndeplinirii obligațiilor ce decurg din prezentul Statut de autonomie.

(2) În baza moțiunii de cenzură adoptată, Consiliul de Autoadministrare al Ținutului Secuiesc se adresează Guvernului României ca în termen de 30 de zile de la data deciziei Consiliului de Autoadministrare să dispună organizarea alegerilor pentru funcția de președinte a Ținutului Secuiesc.

(3) În cazul în care funcția devine vacantă, desemnarea noului președinte este valabilă pentru un mandat complet.

Art. 41.

Președintele ales al Ținutului Secuiesc se instalează în funcție în cadrul ședinței Consiliului de Autoadministrare, în ultima zi a mandatului președintelui anterior, sau în cea de-a 10-a zi de la anunțarea rezultatelor alegerilor organizate pentru ocuparea postului vacant.

Art. 42.

Mandatul președintelui ales al Ținutului Secuiesc se exercită de la depunerea jurământului:

„Jur pe onoarea mea, că voi îndeplini, cât voi putea de bine, funcția care mi s-a încredințat, voi reprezenta și ocroti interesele populației Ținutului

Secuiesc, voi respecta legile țării și deciziile autorităților regiunii, Constituția României. Așa să mă ajute Dumnezeu!”

Art. 43.

În perioada limitării temporare a exercitării prerogativelor președintelui Ținutului Secuiesc, sau în cazul în care funcția devine vacantă, până la înstălarea noului președinte ales, atribuțiile acestuia revin președintelui Consiliului de Autoadministrare, sau în caz de indisponibilitate, locțiitorului acestuia.

Art. 44.

Președintele Ținutului Secuiesc dispune de imunitate acordată demnitarilor.

Art.45.

Președintele Ținutului Secuiesc nu poate îndeplini alte funcții publice sau private.

Art. 46.

Competențele Președintelui Ținutului Secuiesc:

- a) propune Guvernului României data desfășurării alegerilor ordinare și extraordinare organizate pe teritoriul regiunii,
- b) convoacă sesiunea extraordinară a Consiliului de Autoadministrare,
- c) numește președinte Comisiei de Autoadministrare,
- d) numește, respectiv eliberează din funcție membrii Comisiei de Autoadministrare desemnați de către Consiliul de Autoadministrare,
- e) prezidează ședința Comisiei de Autoadministrare la solicitarea președintelui acestuia,
- f) contrasemnează și promulgă în termen de 20 de zile deciziile adoptate de Consiliul de Autoadministrare, neșemnarea sau nepromulgarea de către președintele Ținutului Secuiesc atrage după sine nulitatea ordonanțelor,
- g) supraveghează legalitatea ordonanțelor Consiliului Scaunal. În cazul în care consideră că actul este ilegal, în termen de 15 zile de la adoptarea acestuia, se poate adresa contenciosului administrativ,
- h) poate solicita din partea Curții Constituționale control prealabil de constituționalitate a proiectelor de decizii,
- i) poate solicita din partea Curții Constituționale controlul în privința constituționalității actelor normative emise,
- j) poate iniția referendum, în urma consultării Consiliului de Autoadministrare, privind problemele fundamentale ale regiunii, în conformitate cu Legea nr. 3/2000 privind organizarea referendumului la nivel local.

Capitolul IV. Autoritățile Scaunelor

Sectiunea I. Consiliul Scaunal

Art. 47.

- a) Consiliul Scaunal este organul deliberativ de autoadministrare al Scaunului.

- b) Consiliul Scaunal este ales de către cetățenii cu drept de vot ai Scaunului în conformitate cu prevederile art. 20 al prezentului statut.
- c) Consiliul Scaunal, în termen de 30 de zile de la înființare, elaborează și aproba Regulamentul său de funcționare, în această perioadă activitatea consiliului este condusă de Președintele scaunului.
- d) Numărul consilierilor aleși în Consiliul Scaunal este de 33, sau câte un consilier după fiecare 3000 de locuitori al Scaunului .

Art. 48.

Competențele Consiliului Scaunal cuprind emiterea de hotărâri în următoarele domenii:

- a) ordinea interioară privind instituțiile scaunale și personalul acestora,
- b) aprobarea în limbile română și maghiară a denumirilor localităților, a indicatoarelor de stăzi și de circulație, a celor comerciale și a reclamelor,
- c) ocrotirea valorilor istorice, artistice și etnografice,
- d) obiceiurile și tradițiile locale,
- e) activitatea instituțiilor culturale de interes scaunal,
- f) sistematizarea teritorială,
- g) organizarea instituțiilor de autoadministrare,
- h) modificarea limitelor unităților administrative locale, la inițiativa autorităților locale,
- i) apărarea ordinii publice,
- j) dreptul de utilitate publică,
- k) cooperativele meșteșugărești,
- l) sprijinirea construirii locuințelor, construirea locuințelor sociale,
- m) asistenta socială și de bunăstare,
- n) școlarizarea, construirea școlilor,
- o) perfecționarea profesională, învățământul profesional,
- p) comerțul,
- q) piețele și târgurile locale,
- r) producția industrială de interes teritorial,
- s) silvicultura, personalul silvic,
- t) vânătoarea, ocrotirea vânatului,
- u) agricultura,
- v) gospodărirea apelor,
- w) valorificarea apelor minerale, apelor termale, stațiunilor balneare,
- x) dezvoltarea și organizarea turismului pe teritoriul propriu,
- y) turismul rural,
- z) gospodărirea pajiștilor,
- aa) ocrotirea florei și faunei,
- bb) protecția mediului,
- cc) ocrotirea sănătății,
- dd) rețeaua de drumuri, de ape și gaze de interes local,
- ee) căile de comunicații și de transport public de interes local,
- ff) sistemul de căi ferate, de drumuri publice care traversează teritoriul scaunului, precum și transportul pe căi ferate, drumurile publice și prin cablu,
- gg) serviciile publice,
- hh) personalul administrativ și de deservire publică,
- ii) exproprierea de interes public, în folosul public al scaunului, cu despăgubiri juste,

- jj) munca voluntară de interes local,
- kk) reglementarea în ansamblu a vieții economice, ținând cont de libertatea economiei de piață,
- ll) sprijinirea sportului.

Art. 49.

Consiliul Scaunal poate adopta hotărâri cu privire la controlul asupra activității poliției locale, asupra colaborării cu această instituție, cu privire la numirea, demiterea personalului, la înființarea poliției proprii, în conformitate cu reglementările în vigoare. În termen de cel puțin 3 ani, fiecare membru al corpului polițienesc trebuie să cunoască limba maghiară și limba română, iar ofițerii de poliție cel puțin o limbă de circulație internațională. Compoziția corpului polițienesc trebuie să reflecte compoziția națională a regiunii pe care o deserveste.

Art. 50.

Consiliul Scaunal asigură avantaje locuitorilor scaunului în procesul de ofertă a locurilor de muncă. Pe teritoriul scaunului este interzisă discriminarea pe bază de apartenență la o comunitate lingvistică sau națională.

Art. 51.

Consiliul Scaunal asigură organizarea, funcționarea, controlul și îndrumarea învățământului la nivel preșcolar, elementar, liceal, postliceal și superior.

Art. 52.

Consiliul Scaunal are în competență adoptarea hotărârilor privind informarea în masă pe teritoriul scaunului.

Art. 53.

Competența Consiliului Scaunal aprobă bugetul scaunal.

Art. 54.

În acele domenii, în care Consiliul Scaunal nu are competență, se aplică ordonanțele Consiliului de Autoadministrare al Ținutului Secuiesc, respectiv legile statului.

Secțiunea II. Comisia Scaunală

Art. 55.

- (1) Comisia Scaunală este organul executiv de autoadministrare al Scaunului.
- (2) Președintele Comisiei Scaunale este numit de președintele scaunului.
- (3) Membrii Comisiei Scaunale sunt desemnați pe o perioadă de patru ani prin vot secret de către Comisia Scaunală, la propunerea președintelui Comisiei, în termen de 30 de zile de la numirea acestuia. În timpul mandatului, membrii Comisiei pot fi revocați de către Consiliul Scaunal în condițiile stabilite de regulamentul de funcționare, respectiv, prin vot secret pot fi desemnați noi membri ai Comisiei.
- (4) Pe baza deciziei Consiliului Scaunal, membrii Comisiei Scaunale sunt numiți sau revocați din funcție de către președintele Scaunului.

Art. 56.

Consiliul Scaunal stabilește structura organizatorică și regulamentul de funcționare a Comisiei Scaunale, care este aprobată cu ocazia votării membrilor Comisiei.

Art. 57.

Competențele Comisiei Scaunale sunt:

- a) aplicarea, controlul și executarea deciziilor Consiliului de Autoadministrare ale Ținutului Secuiesc, hotărârilor Consiliului Scaunal,
- b) funcționarea propriilor organe de autoadministrare,
- c) inițierea proiectelor de hotărâre,
- d) angajarea și avansarea în cadrul instituțiilor proprii,
- e) supravegherea serviciilor publice de interes local, a funcționarilor instituțiilor de interes local, a societăților comerciale cu capital de stat de interes local,
- f) administrarea patrimoniului din domeniul public și privat al scaunului,
- g) înființarea și administrarea societăților comerciale proprii,
- h) exercitarea atribuțiilor fiscale,
- i) elaborarea și aplicarea bugetului scaunului,
- j) planificarea și facilitarea dezvoltării economice a scaunului,
- k) aplicarea politicii fiscale, financiare și comerciale a scaunului,
- l) înființarea, respectiv desființarea instituțiilor publice ale scaunului,
- m) apărarea ordinii publice, colaborarea cu organele polițienești și controlul asupra activității acestora, numirea și revocarea acestora,
- n) ocrotirea angajaților autorităților locale,
- o) garantarea folosirii libere a limbilor cu statut egal în regiune,
- p) funcționarea sistemului de învățământ de stat și în cadrul acestuia a sistemului de învățământ în limba maghiară,
- r) funcționarea instituțiilor culturale, rezolvarea problemelor culturale de interes scaunal,
- s) funcționarea și supravegherea patrimoniului artistic, a muzeelor, a altor instituții culturale și științifice,
- u) armonizarea ocrotirii naturii, gospodărirea apelor de interes local, irigarea, desecarea, apărarea contra inundațiilor, pe teritoriul scaunului,
- v) dezvoltarea turismului,
- w) asistența socială,
- x) sănătatea, înființarea și controlul spitalelor, farmaciilor, cabinetelor medicale, azilurilor de bătrâni și a caselor de copii,
- y) administrarea domeniului privat și public al scaunului,
- z) alte domenii de interes scaunal,
- aa) aplicarea legilor statului.

Art. 58.

Comisia Scaunală poate dispune, înființa și întreține posturi proprii de televiziune și de radio, în scopul realizării obiectivelor stabilite.

Art. 59.

Comisia Scaunală poate să încheie convenții cu alte comunități de autoadministrare, poate colabora în domeniul cultural, economic, social cu alte colectivități din alte regiuni.

Art. 60.

Comisia Scaunală dispune de un aparat administrativ propriu, stabilește structura funcțiilor proprii, repartizarea acestora și numește funcționarii.

Art. 61.

Comisia Scaunală răspunde în fața Consiliului Scaunal, fără ca acest lucru să limiteze răspunderea personală a membrilor Comisiei.

Secțiunea III. Președintele Scaunului

Art. 62.

- (1) Președintele Scaunului reprezintă teritoriul aparținător Scaunului.
- (2) Președintele Scaunului este ales de către cetățenii cu drept de vot din teritoriul Scaunului, prin vot general, secret și direct pe o perioadă de patru ani, în conformitate cu dispozițiile cuprinse în art. 20 al prezentului Statut de autonomie.

Art. 63.

- (1) Consiliul Scaunal poate iniția destituirea președintelui scaunului, în baza votului unei majorități de 2/3.
- (2) În baza moțiunii de cenzură adoptată, Guvernul României, în termen de 30 de zile de la data deciziei Consiliului Scaunal, stabilește data alegerilor pentru funcția de președinte a scaunului.
- (3) În cazul în care funcția devine vacantă, mandatul președintelui nou ales este valabil pe o perioadă întreagă.

Art. 64.

Președintele ales al Scaunului se instalează în funcție în cadrul ședinței Consiliului Scaunal, în ultima zi a mandatului președintelui anterior, sau în cea de-a 10-a zi de la anunțarea rezultatelor alegerilor organizate pentru ocuparea postului vacant.

Art. 65.

În momentul instalării, președintele ales al Scaunului depune următorul jurământ:

„Jur pe onoarea mea, că voi îndeplini, cât voi putea de bine, funcția care mi s-a încredințat, voi reprezenta și ocroti interesele populației din acest Scaun, voi respecta legile țării, deciziile regiunii și Constituția României. Așa să mă ajute Dumnezeu!”

Art. 66.

Președintele Scaunului poate să renunțe la funcția încredințată printr-o declarație înaintată Consiliului Scaunal.

Demisia devine valabilă în momentul în care Consiliul Scaunal ia act de această declarație.

Art. 67.

În perioada limitării temporare a exercitării de către președintele Scaunului a prerogativelor sale, respectiv, în cazul în care funcția devine vacantă, până la instalarea noului președinte ales, atribuțiile președintelui

Scaunului vor fi îndeplinite de către președintele Consiliului Scaunal, sau în caz de indisponibilitate, de locțiitorul acestuia.

Art. 68.

Competențele Președintelui Scaunului:

- a) propunerea, organizarea și data desfășurării alegerilor ordinare și extraordinare pe teritoriul scaunului,
- b) convocarea sesiunii extraordinare a Consiliului Scaunal,
- c) numirea președintelui Comisiei Scaunale,
- d) numirea, respectiv eliberarea din funcție a membrilor Comisiei Scaunale desemnați de către Consiliul Scaunal,
- e) prezidarea ședinței Comisiei Scaunale la solicitarea președintelui acesteia,
- f) semnarea și promulgarea în termen de 20 de zile a ordonanțelor adoptate de Consiliul Scaunal, care pe teritoriul Scaunului au putere de lege. Nesemnarea sau nepromulgarea de către președintele Scaunului atrage după sine nulitatea ordonanțelor,
- g) inițierea referendumului, în urma consultării Consiliului Scaunal, privind problemele cardinale ale regiunii,
- h) reprezentarea Scaunului în relațiile interne.

Capitolul V. Autoritățile locale

Art. 69.

Organizarea consiliului local și orășenesc, activitatea primarului și a consiliului local, precum și competențele acestora sunt reglementate de Legea nr. 215/2001 privind administrația publică locală, precum și de Charta Europeană a Autonomiei Locale.

Art. 70.

Statutul special și competențele speciale ale autorităților locale din Ținutul Secuiesc sunt reglementate prin prezentul Statut.

Sectiunea I. Statutul special și competențele autorităților administrației publice locale

Art. 71.

Autoritățile administrației publice locale - comunale, orășenești, municipale - se organizează și funcționează în baza Legii nr. 215/2001 privind administrația locală, în baza prezentului Statut de autonomie, respectiv în baza reglementărilor cuprinse în Charta Europeană a Autonomiei Locale.

Art. 72.

Autoritățile administrației publice locale din Ținutul Secuiesc dispun de statut special, în conformitate cu condițiile istorice și teritoriale, precum și cu doleanțele formulate de colectivitățile locale. Statutul special reprezintă completarea reglementărilor prevăzute în Legea nr. 215/2001 cu competențe suplimentare, a căror aplicare este garantată.

Art. 73.

Autoritățile administrației publice locale, în baza dreptului la autonomie locală, în domeniile de competențe stabilite de lege și de prezentul Statut de autonomie, dispun de puterea decizională și executivă locală delegată de stat.

Art.74.

Pe teritoriul administrației publice locale limba maternă a comunității naționale maghiare, și limba maternă a celorlalte comunități naționale, etnice și lingvistice are același statut ca limba oficială a statului.

Art.75.

Principiile de bază ale autoadministrării locale sunt:

- a) autoritățile locale dispun de prerogative discreționare în exercitarea competențelor transferate,
- b) responsabilitățile publice să fie îndeplinite de către organele administrative cele mai apropiate de cetățeni,
- c) deplinătatea și exclusivitatea competențelor, care nu pot fi îngrădite decât prin dispoziții legale ale autorităților centrale sau regionale,
- d) adaptabilitatea la condițiile locale a competențelor transferate de la autoritățile centrale sau regionale la autoritățile locale,
- e) participarea în timp util și într-o formă corespunzătoare la procesul de planificare și decizile care vizează autoritățile locale.

Art. 76.

Competențele care conferă statut special autorităților publice locale, se referă la următoarele domenii:

- a) învățământul în limba maternă a comunităților, înființarea, ocrotirea, funcționarea și dezvoltarea instituțiilor de învățământ,
- b) cultura în limba maternă a comunităților, înființarea, ocrotirea, funcționarea și dezvoltarea instituțiilor culturale,
- c) informarea în masă în limba comunităților, garantarea libertății informării în masă,
- d) folosirea neîngrădită a limbii materne a comunităților în viața particulară și în public, în instituțiile publice și în justiție,
- e) problemele sociale,
- f) dezvoltarea rurală și dezvoltarea localităților,
- g) dezvoltarea economică,
- h) administrarea patrimoniului public și privat al comunității și al statului, de interes local,
- i) înființarea și funcționarea instituțiilor comunale,
- j) respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului,
- k) împiedicarea tendințelor de modificare forțată a componenței naționale a localităților,
- l) împiedicarea tendințelor de modificare forțată a limitelor administrațiilor publice locale,
- m) inițierea înființării de noi comune,
- n) asigurarea ordinii publice prin poliție comunitara subordonată autorităților locale,
- o) bugetul local, folosirea propriilor resurse materiale și financiare,
- p) stabilirea denumirilor localităților, stabilirea și modul de folosire a simbolurilor, distincțiilor locale,

- r) stabilirea și organizarea sărbătorilor naționale ale comunităților locale,
- s) întreținerea și ocrotirea monumentelor istorice,
- t) stabilirea și organizarea licitațiilor,
- u) înființarea de burse,
- v) înființarea și administrarea instituțiilor, întreprinderilor de comerț, turistice, prestări de servicii, bănci, societăți de asigurări și a altor organisme economice,
- w) exproprierea în interes public în funcție de reglementările cuprinse în lege și în prezentul Statut de autonomie,
- x) înființarea și administrarea bibliotecilor, arhivelor, muzeelor care păstrează valorile lingvistice ale comunităților, precum și a altor instituții asemănătoare,
- y) toate formele de instruire a tineretului și adulților,
- z) silvicultura și gospodărirea apelor,
- aa) controlul, gospodărirea și valorificarea pădurilor comunale,
- bb) controlul, gospodărirea și valorificarea pajiștilor comunale,
- cc) ocrotirea, administrarea, valorificarea resurselor de ape minerale, eapelor termale, stațiunilor balneare, bogățiilor naturale de interes local,
- dd) păstrarea, dezvoltarea, valorificarea vânatului din teritoriul aparținător autorității publice locale,
- ee) un raport de 90% în favoarea administrației locale din impozitul pe venituri, stabilit prin lege,
- ff) un raport de 80% în favoarea administrației locale din taxe și impozite stabilite de lege,
- gg) averea comunală retrocedată de către stat.

Art. 77.

Autoritatea publică locală, în decursul rezolvării problemelor publice locale, garantează egalitatea deplină a cetățenilor de naționalitate română, cu cetățenii aparținând celorlaltor comunități naționale, etnice și lingvistice.

Art. 78.

Delimitarea localităților nu poate fi modificată fără referendum. Modificarea forțată a raportului etnic al localității este interzisă.

Art. 79.

- (1) Autoritatea publică locală stabilește propria ei structură administrativă internă, conform necesităților și în scopul asigurării eficienței.
- (2) Supravegherea organelor autorității publice locale poate viza doar legalitatea activității acestora.

Art. 80.

Autoritatea publică locală, în timpul exercitării competențelor și realizării responsabilităților, poate colabora și se poate asocia cu alte comunități în scopul îndeplinirii sarcinilor de interes comun.

Art. 81.

Autoritatea publică locală și organele acesteia pot deveni membri ai unor uniuni de profil din țară și din străinătate, având ca scop realizarea unor obiective comune.

Art. 82.

Autoritatea publică locală și organele acesteia, în condițiile prevăzute de lege, pot colabora cu alte autorități publice locale și cu organele acestora din alte state.

Art. 83.

Autoritatea publică locală poate solicita asistență juridică în vederea apărării exercitării libere a competențelor și a autonomiei locale.

Capitolul VI. Folosirea limbii materne în învățământ

Art. 84.

- (1) Cetățenii Ținutului Secuiesc au dreptul de a învăța în limba maternă în instituții de învățământ de stat și particulare, la toate nivelurile, tipurile, formele și de specialitate ale învățământului.
- (2) Persoanele fizice, organizațiile și societățile au dreptul de a înființa instituții de învățământ particular în limba maternă a comunităților, iar cultele religioase au dreptul la învățământ confesional în limba enoriașilor.

Art. 85.

Învățământul de stat și confesional în limba maternă este finanțat de la bugetul de stat și în mod proporțional de la bugetul autorităților administrațiilor publice locale, iar învățământul particular este sprijinit de stat.

Art. 86.

Limba de școlarizare a minorilor este hotărâtă de părinții sau tutorele legal al acestora.

Art. 87.

În raport de cerințe și necesități, funcționează un sistem de învățământ aparte în limba maternă a cetățenilor:

- a) în învățământul preșcolar, grupe de grădinițe, în funcție de cerințe,
- b) în învățământul elementar, în funcție de necesități în școli, secții, clase sau grupe sine stătătoare,
- c) în învățământul mediu - gimnazial, liceal, profesional -, în funcție de cerințe în unități, secții, clase sau grupe de sine stătătoare,
- d) în învățământul profesional, în funcție de cerințe în unități, secții, clase sau grupe de sine stătătoare,
- e) în învățământul superior, în colegii, în funcție de cerințe în universități, colegii, facultăți, secții și grupe de sine stătătoare,
- f) în învățământul postgradual.

Art.88.

În instituțiile de învățământ și educație în limba maternă a cetățenilor Ținutului Secuiesc, trebuie asigurată predarea istoriei comunităților naționale, etnice și lingvistice, precum și a istoriei, geografiei și etnografiei națiunii-mamă a acestora, cunoașterea tradițiilor și valorilor culturale.

Art. 89.

- (1) În instituțiile de învățământ și educație cu limba de predare maghiară trebuie asigurată posibilitatea însușirii limbii române.
- (2) În învățământul elementar, mediu și liceal cu limba de predare maghiară, în vederea asigurării însușirii cât mai temeinice a limbii române, disciplina de limba și literatura română se predă după programe și manuale speciale.

Art. 90.

În învățământul profesional desfășurat într-o altă limbă decât limba oficială a statului, însușirea termenilor de specialitate în limba română trebuie asigurată.

Art. 91.

În unitățile de învățământ, respectiv în cazul cursurilor de perfecționare din Ținutul Secuiesc, examenele de admitere și finale pot fi ținute în limba maternă.

Art. 92.

Asigurarea condițiilor adecvate pentru pregătirea și perfecționarea cadrelor didactice din grădinițe, scoli, în învățământul superior revine statului, respectiv autorităților ale Ținutului Secuiesc.

Art. 93.

Posibilitatea de angajare a profesorilor din străinătate în instituțiile de învățământ în limba maternă, este garantată.

Art. 94.

La inspectoratul general școlar al regiunii și la inspectoratele școlare ale scaunelor funcționează direcții și corpuri profesionale cu competențe de control și de supraveghere pentru învățământul în limba maternă. În Ținutul Secuiesc inspectorul general școlar și conducătorul inspectoratului școlar scaunal este de naționalitate maghiară. Componenta națională a angajaților inspectoratelor școlare corespunde raportului dintre naționalități conform ultimului recensământ.

Art. 95.

În cazul învățământului confesional se va respecta autonomia cultelor religioase, iar în învățământul superior, autonomia universitară.

Art. 96.

- (1) Pe baza prevederilor prezentului statut se abrogă Decretul apărut în Monitorul Oficial nr. 177/1948, prin care a fost naționalizat acel patrimoniu al cultelor, congregațiilor, ordinilor, comunităților și cel privat care a servit la menținerea și funcționarea instituțiilor de învățământ în limba maternă.
- (2) Se restabilește în natură dreptul de proprietate al foștilor proprietari asupra bunurilor prevăzute în alineatul precedent, și dacă restituirea în natură nu este posibilă, se vor acorda despăgubiri echitabile, la valoarea prețului pieții.

Capitolul VII. Folosirea limbii materne în viața culturală

Art. 97.

În Ținutul Secuiesc, folosirea limbii materne este garantată:

- a) în domeniul cultural,
- b) în domeniul creației artistice, al criticii de artă, cercetării și literaturii de specialitate,
- c) în domeniul traducerii, sincronizării, titrajului,
- d) în domeniul popularizării culturilor naționale specifice,
- e) în toate domeniile de informare în masă.

Art. 98.

Organizațiile comunităților naționale, etnice, lingvistice, pot desfășura în limba maternă activități științifice și culturale. În acest scop pot înființa instituții care, la rândul lor, pot avea legături internaționale.

Art.99.

Autoritatea de autoadministrare a Ținutului Secuiesc sprijină:

- a) descoperirea, colecționarea valorilor materiale ale culturilor naționale, înființarea colecțiilor și îmbogățirea acestora,
- b) editarea de cărți din partea comunităților naționale, etnice, lingvistice, apariția tipăriturilor periodice,
- c) instituțiile teatrale în limba maternă și a altor instituții culturale,
- d) editarea diferitelor anunțuri de interes public în limba comunităților cu identitate diferită.

Capitolul VIII. Folosirea limbii materne în administrația publică și în viața publică

Art. 100.

În scopul folosirii neîngrădite a limbii materne în administrația publică locală și regională, vor fi numite, respectiv angajate persoane care cunosc limba comunităților naționale, etnice, lingvistice din regiune, respectiv care aparțin acestor comunități, respectând raportul dintre naționalități rezultat în urma ultimului recensământ.

Art. 101.

Autoritățile Ținutului Secuiesc au obligația:

- a) să asigure înscricționarea denumirilor localităților, străzilor, piețelor și instituțiilor în limba oficială a statului, în limba comunității naționale aflate în majoritate în regiune și dacă se solicită în limba oricărei comunități aflate în minoritate numerică,
 - b) rezoluțiile, alte hotărâri sau comunicări ale instituțiilor administrației locale trebuie difuzate în limba oficială a statului, în limba maghiară și în conformitate cu condițiile prezentate la alin. 3 din art. 10 al prezentului Statut, în limba altor comunități naționale, etnice, lingvistice,
 - c) formularele folosite în administrația publică trebuie editate în mai multe limbi, în conformitate cu cele prevăzute la punctul b).
- Cheltuielile sunt suportate de autoritățile competente.

Art. 102.

În unitățile administrației publice ale Ținutului Secuiesc:

- a) autoritățile administrației publice folosesc limba română și limba maghiară, precum și limbile celorlaltor comunități în condițiile prevăzute la alin. 3 al art. 10, ca limbi cu statut egal,
- b) documentele administrative și juridice se difuzează în limbile prevăzute la punctul a).

Art. 103.

Folosirea neîngrădită a limbilor comunităților cu identitate națională diferită din Ținutul Secuiesc în domeniul informării în masă și în orice domeniu al vieții sociale, economice este garantată prin prezentul Statut.

Capitolul IX. Folosirea limbii materne în justiție

Art. 104.

Cetățenii Ținutului Secuiesc au dreptul de a-și folosi limba maternă în fața organelor judecătorești.

Art. 105.

- (1) Cetățenii Ținutului Secuiesc pot folosi liber limba lor maternă în procesele și procedurile penale, civile și în contenciosul administrativ,
- (2) Procesele se desfășoară în limba maternă a cetățeanului, actele rezultate se redactează în limba maternă a persoanei în cauză și în limba oficială a statului.

Capitolul X. Probleme financiare

Art. 106.

Autoritățile publice locale, respectiv autoritățile de autoadministrare scaunală și regională ale Ținutului Secuiesc, dispun de autonomie financiară, iar în decursul exercitării acesteia respectă principiul armonizării cu bugetul de stat în scopul asigurării dezvoltării lor interne și îndeplinirii competențelor atribuite, și anume:

- a) Sistemul de finanțare al regiunii trebuie să asigure o sumă totală previzibilă de încasări proporționale cu competențele acestora, permițându-i să desfășoare o politică proprie.
- b) Sursele de finanțare a regiunii trebuie să fie suficient de diversificate și evolutive pentru a-i permite să urmeze, pe cât posibil, evoluția reală a costurilor exercitării competențelor și dezvoltarea generală a economiei.
- c) Pentru exercitarea propriei competențe, mare parte a resurselor financiare ale regiunii trebuie să fie constituită din resurse proprii de care să poată dispune liber.
- d) Principiul solidarității implică implementarea în cadrul statului a unui mecanism de repartiție financiară, având în vedere atât resursele potențiale, cât și cheltuielile regiunii, precum și scopul aproprierii nivelului de viață al cetățenilor din diferitele regiuni.

- e) Transferurile și subvențiile de la bugetul de stat, în principiu, trebuie să fie efectuate ținându-se seama de respectarea principiului de neafectare. Transferurile financiare către regiune, cât și eventuala împărțire a impozitelor trebuie să fie efectuate potrivit unor reglementări stabilite în prealabil, bazate pe criterii obiective și să corespundă unor nevoi reale ale regiunii.
- f) Regiunea, în limitele legii, trebuie să aibă acces la piața de capital pentru a-și finanța cheltuielile de investiții prin împrumut, cu condiția ca aceasta să poată demonstra capacitatea de a garanta serviciul datoriei pe durata întregii perioade de restituire, în baza propriilor încasări.
- g) Obligația, instituită prin lege, de a urma anumite reguli bugetare sau un sistem de contabilitate standardizată nu poate constitui un prejudiciu adus autonomiei financiare a regiunii.

Art. 107.

Autoritățile de autoadministrare ale Ținutului Secuiesc efectuează colectarea impozitelor de stat și locale, luând măsuri în domeniul fiscal care vizează această activitate.

Art. 108.

Impozitele și taxele sunt reglementate de lege, respectiv de deciziile autorităților de autoadministrare.

~~Art.~~ 109.

Autoritățile de autoadministrare dispun de resurse financiare proprii, reglementate prin decizii și utilizate pe baza bugetelor proprii.

Art. 110.

Resursele financiare ale autorităților de autoadministrare sunt:

- a) impozitele transferate în întregime sau parțial de către stat,
- b) taxele cuvenite după impozitele de stat,
- c) procentul provenit din încasările de stat,
- d) impozitele și taxele proprii, impozitele suplimentare,
- e) veniturile provenite din patrimoniul propriu,
- f) veniturile provenite din domeniul privat al colectivității,
- g) donații,
- h) mijloacele financiare provenite în urma serviciilor și responsabilităților preluate de la stat, care sunt transferate de la bugetul statului.

Art. 111.

Modalitățile de îndeplinire a competențelor financiare prevăzute în art. 110. se reglementează prin lege organică.

Art. 112.

Volumul mijloacelor financiare ale autorităților de autoadministrare este proporțional cu cel necesar îndeplinirii atribuțiilor și competențelor prevăzute în prezentul Statut și în Legea nr. 215/2001 privind administrația publică locală.

Art. 113.

- (1) În scopul garantării funcționării autorităților de autoadministrare, bugetul de stat prevede o echilibrare financiară care are ca scop anihilarea efectelor negative provenite din distribuirea inechitabilă a resurselor financiare potențiale, și corectarea dezavantajelor financiare provocate.
- (2) Măsurile prevăzute la alineatul precedent nu pot diminua libertatea decizională a autorităților locale de a dispune de libertatea decizională în domeniul lor de competență.

Art. 114.

Autoritățile de autoadministrare locală, scaunală și regională au putere de decizie asupra utilizării mijloacelor financiare provenite de la bugetul de stat.

Art. 115.

Mijloacele financiare transferate autorităților de autoadministrare de la bugetul de stat nu pot fi utilizate pentru finanțarea proiectelor speciale.

Art. 116.

90% din volumul impozitelor pe venit stabilit de lege devine parte componentă a bugetului local.

Art. 117.

80% din volumul impozitelor și taxelor stabilite de lege devine parte componentă a bugetului local.

Art. 118.

Bugetul administrației scaunale se compune din:

- a) compensare bugetară transferată de la bugetele locale,
- b) compensare bugetară transferată de la bugetul de stat,
- c) venituri proprii,
- d) donații,
- e) alte mijloace financiare legale.

Art. 119.

Bugetul administrației regionale se compune din:

- a) compensare bugetară transferată de la bugetele locale,
- b) compensare bugetară proporțională transferată de la bugetul de stat,
- c) venituri proprii,
- d) donații,
- e) alte mijloace financiare legale.

Capitolul XI. Domeniul public și administrarea acestuia

Art. 120.

- (1) Situația juridică a patrimoniului din domeniul public al Ținutului Secuiesc este reglementată de prevederile Legii nr. 215/2001, de Legea privind domeniul public, precum și de regulamentul de funcționare al autorităților de autoadministrare.

- (2) Patrimoniul Ținutului Secuiesc se compune din bunuri imobiliare și mobiliare care aparțin domeniului privat sau public al regiunii.
- (3) Domeniului public al Ținutului Secuiesc îi aparțin acele bunuri, care în conformitate cu dispozițiile legale, prin natura sau destinația lor deservesc interesul public al regiunii, se găsesc pe teritoriul acesteia și nu constituie proprietatea vreunei autorități locale sau scaunale.
- (4) Resursele și bogățiile naturale ale regiunii, bogățiile subsolului, apele cu potențial energetic valorificabile, apele termale și minerale, precum și căile de comunicații terestre și fluviale constituie domeniul public al regiunii.
- (5) Bunurile de proprietate publică ale Ținutului Secuiesc sunt inalienabile.
- (6) În cazul aplicării prevederilor prevăzute la alineatul (1), regiunea și scaunele au același statut ca și autoritățile administrative județene.

Art. 121.

- (1) În termen de 60 de zile de la înființarea autorităților de autoadministrare ale Ținutului Secuiesc, Guvernul, printr-o Hotărâre, va nominaliza patrimoniul din domeniul public și privat al statului.
- (2) Apartenența și gestionarea patrimoniului din domeniul public și privat al regiunii, al scaunelor și localităților vor fi reglementate de autoritățile de autoadministrare competente.

Art. 122.

Imobilele, obiectele de tezaur, bibliotecile, arhivele și alte bunuri ale instituțiilor, organizațiilor, asociațiilor comunităților naționale din Ținutul Secuiesc sau predecesorilor de drept ale acestora, trecute în mod abuziv în proprietatea statului sau în proprietate cooperatistă după anul 1945 pe baza legilor, reglementărilor, preluărilor forțate care au lezat dreptul de proprietate, se restituie în natură proprietarilor de drept sau urmașilor acestora și dacă acest lucru nu este posibil, în echivalent valoric calculat la prețul pieții.

Capitolul XII. Legătura dintre stat și regiune

Art. 123.

- (1) Guvernul numește prefectul care veghează asupra respectării legalității în regiune.
- (2) În cazul unor divergențe dintre Regiune și Guvern, prefectul are competența de mediere.
- (3) Prevederile legilor și ordonanțelor precum și ale altor acte normative emise de către Parlamentul României și de către Guvernul României, care au reglementări valabile și în Ținutul Secuiesc, vor fi adaptate de Consiliul de Autoadministrare, iar printr-o hotărâre luată cu o majoritate de 2/3 a membrilor, Consiliul de Autoadministrare își poate exercita dreptul de a solicita rediscutarea actelor normative în cauză.

Art. 124.

Deciziile Ținutului Secuiesc sunt controlate din punct de vedere al constituționalității de către Curtea Constituțională.

Art. 125.

Contestațiile împotriva documentelor și actelor emise de autoritățile executive pot fi adresate autorităților juridice administrative competente.

Art. 126.

În regiune exercitarea competențelor autorității judecătorești este responsabilitatea instanțelor judecătorești înființate și organizate prin lege.

Art. 127.

Exercitarea controlului asupra autorităților de autoadministrare ale regiunii revine:

- a) Curții Constituționale, privind constituționalitatea actelor normative adoptate,
- b) Guvernului, privind exercitarea competențelor delegate de stat,
- c) Contenciosul Administrativ, privind activitatea și actele normative ale organelor administrative din cadrul autorităților de autoadministrare,
- d) Curtii de Conturi, privind activitatea economico-financiară cu interes de stat și gestionarea resurselor financiare provenite de la bugetul de stat.

Art. 128.

Președintele Ținutului Secuiesc, respectiv Președintele Scaunal, pe baza hotărârii Consiliului de Autoadministrare, respectiv a Consiliului Scaunal, poate contesta prevederile legale în instanțe judecătorești, în cazul lezării prevederilor prezentului Statut, a reglementărilor referitoare la ocrotirea limbii maghiare sau a altor limbi folosite tradițional în regiune.

Capitolul XIII. Dispoziții finale

Art. 129.

Prezentul Statut de autonomie poate fi modificat prin următoarea procedură:

- a) modificarea este inițiată de 1/5 a membrilor Consiliului de Autoadministrare,
- b) modificarea este adoptată prin vot, în raport de 2/3 a membrilor Consiliului de Autoadministrare,
- c) modificarea adoptată este aprobată de Parlamentul României,
- d) în termen de 60 de zile de la adoptarea modificărilor Statutului de autonomie de către Parlament, Statutul de autonomie modificat se supune referendumului în Ținutul Secuiesc,
- e) în cazul neadoptării de către Consiliul de Autoadministrare sau prin referendum a modificărilor propuse, modificări asemănătoare pot fi inițiate numai după un an de zile.

Art. 130.

Prevederile prezentului Statut de autonomie completează reglementările legale în vigoare.

Art. 131.

Pe data intrării în vigoare a prezentului Statut de autonomie orice alte prevederi contrare se abrogă.

PRESEDINTELE SENATULUI

PRESEDINTELE CAMEREI DEPUTATILOR

Anexa nr.1.

Populația Tinutului Secuiesc, după etnie, pe Scaune

Denumirea Scaunului			Numărul locuitorilor, din care			
			TOTAL	români	maghiari	% maghiari
Scaunul Kézdiszék	Kezdi	—	55247	3073	51771	93,70
Scaunul Orbaiszék	Orbai	—	27348	7533	19212	70,27
Scaunul Sepsiszék	Sepsi	—	93596	18387	71361	76,242
Scaunul Csikszék	Ciuc	—	115612	14113	100088	86,57
Scaunul Udvarhelyszék	Odorhei	—	121586	2187	118866	97,80
Scaunul —Gyergyószék	Gheorgheni		88999	29598	58107	65,29
Scaunul Marosszék	Mureș	—	281176	99051	168130	59,80
Scaunul Brăduț — Bardocszék	Micloșoara-		25175	1854	21708	86,22
TOTAL			808739	175796	612043	75,68

Suprafața totală a Tinutului Secuiesc: 9977,87 km²

Localitățile și populația după etnie a Scaunului Kezdi

Nr. Crt	Numele localității		Numărul locuitorilor, dintre care		
	Denumire în limba română	Denumirea în limba maghiară	TOTAL	români	maghiari
1.	Târgu Secuiesc	Kézdivásárhely	20488	1601	18633
2.	Brețcu	Bereck	3908	996	2890
3.	Cătălina	Szentkatolna	3541	38	3500
4.	Cernat	Csernáton	4025	52	3970
5.	Ghelința	Gelence	4774	64	4702
6.	Lemnia	Lemhény	3454	40	3402
7.	Ojdula	Ozsdola	3520	183	3255
8.	Poian	Kézdiszentkereszt	2937	28	2905
9.	Sânzieni	Kézdiszentlélek	4682	27	4648
10.	Turia	Torja	3918	44	3866
TOTAL			55247	3073	51771
					93,70%

Localitățile și populația după etnie a Scaunului Orbai

Nr. localităților	Denumirea		Numărul locuitorilor,		
	Denumirea în limba română	Denumirea în limba maghiară	TOTAL	români	maghiari
1.	Covasna	Kovászna	11369	3673	7539
2.	Brateș	Barátos	1548	16	1532
3.	Comandău	Kommandó	1042	66	976
4.	Zăbala	Zabola	4814	906	3685
5.	Zagon	Zágon	5489	2728	2722
6.	Boroșneu Mare	Nagyborosnyó	3086	144	2758
TOTAL			27348	7533	19212
					70,27%

Localitățile și populația după etnie a Scaunului Sepsi

Nr. Crt	Denumirea localității		Numărul locuitorilor, dintre care		
	Denumirea în limba română	Denumire în limba maghiară	TOTAL	români	maghiari
		Sepsiszentgyörgy			
1.	Sf. Gheorghe	gy	61543	14178	46113
2.	Bodoc	Sepsibodok	2513	86	2420
3.	Chichiș	Kökös	1697	812	864
4.	Ghidfalău	Gidófalva	2614	43	2546
5.	Hăghig	Hídvég	2223	871	691
6.	Iieni	Illyefalva	1853	237	1610
7.	Malnaș	Málnás	4877	135	4705
8.	Moacșa	Maksa	2306	44	2259
9.	Ozun	Uzon	4575	529	4025
10.	Reci	Réty	2234	23	2209
11.	Valea Crișului	Köröspatak	3463	72	3367
12.	Vâlcele	Elópatak	3698	1357	552
	TOTAL		93596	18387	71361
					76,24%

Localitățile și populația după etnie a Scaunului Ciuc

Nr.	Denumirea localității	Denumirea în limba maghiară	Numărul locuitorilor, din care		
			TOTAL	români	maghiari
	Denumire în limba română				
1.	Miercurea Ciuc	Csikszereda	42029	7274	34359
2.	Băile Tușnad	Tusnádfürdő	1728	106	1615
3.	Bălan	Balánbánya	7902	5121	2703
4.	Cârța	Csikkarcaalva	5486	21	5463
5.	Ciucsângiorgiu	Csikszentgyörgy	4891	26	4658
6.	Dănești	Csikdánfalva	4520	26	4476
7.	Frumoasa	Csikszépvíz	3652	108	3520
8.	Lunca de Jos	Gyimesközéplok	5227	42	5175
9.	Lunca de Sus	Gyimesfelsőlok	3424	98	3326
10.	Mihăileni	Csikszentmihály	2643	555	2086
11.	Păuleni-Ciuc	Csikpálfalva	1736	27	1704
12.	Plăieșii de Jos	Kászon	2979	276	2431
13.	Sâncrăieni	Csikszentkirály	6194	57	6078
14.	Sândominic	Csikszentdomokos	6401	29	6297
15.	Sânmartin	Csikszentmárton	4334	47	4204
16.	Sânsimion	Csikszentsimon	3446	51	3381
17.	Siculeni	Madéfalva	6906	216	6682
18.	Tușnad	Tusnád	2114	33	1930
	TOTAL		115612	14113	100088
					86,57%

Localitățile și populația după etnie a Scaunului Odorhei

Nr. Crt	Denumirea localității Denumire în limba română	Denumirea în limba maghiară	Numărul locuitorilor, din care		
			TOTAL	români	maghiari
1.	Mugeni	Bögöz	5869	22	5847
2.	Atid	Etéd	2838	15	2815
3.	Lupeni	Farkaslaka	4434	27	4402
4.	Feliceeni	Felsóboldogfalva	3028	20	3008
5.	Brădești	Fenyéd	3561	20	3491
6.	Merești	Homoródalmás	1415	6	1409
7.	Mărtiniș	Homoródszentmárton	3011	29	2978
8.	Ulieș	Kányád	1273	13	1259
9.	Căpâlnița	Kápolnásfalu	1983	10	1967
10.	Corund	Korond	6180	19	6056
11.	Lueta	Lövete	3524	7	3517
12.	Ocland	Oklánd	1403	17	1386
13.	Dealul	Oroszhegy	3906	16	3871
14.	Praid	Parajd	6837	52	6642
15.	Șimonești	Siménfalva	3739	32	3707
16.	Săcel	Székelyandrásfalva	1322	394	920
17.	Dârjău	Székelyderzs	1177	18	1159
18.	Cristurul Secuiesc	Székelykeresztúr	9672	233	9431
19.	Odorheiu Secuiesc	Székelyudvarhely	36926	1058	35761
20.	Vărșag	Székelyvarság	1515	4	1511
21.	Avramești	Szentábrahám	2517	14	2497
22.	Vlăhița	Szentegyháza	7043	79	6962
23.	Secuieni	Újszékely	2660	52	2547
24.	Zetea	Zetelaka	5753	30	5723
TOTAL			121586	2187	118866
					97,80%

Localitățile și populația după etnie a Scaunului Gheorgheni

Nr. Crt	Numele localității		Numărul locuitorilor, dintre care		
	Denumire în limba română	Denumirea în limba maghiară	TOTAL	român	maghiar
1.	Borsec	Borszék	2864	607	2240
2.	Gheorgheni	Gyergyószentmiklós	20018	2161	17524
3.	Toplița	Maroshévíz	15880	11291	4039
4.	Bilbor	Bélbor	2859	2843	16
5.	Cimani	Csomafalva	4493	20	4460
6.	Corbu	Holló	1601	1419	171
7.	Ditrău	Ditró	5944	55	5887
8.	Gălăuțaș	Galócás	2656	2010	575
9.	Joseni	Alfalu	5721	58	5586
10.	Lăzarea	Szárhegy	3607	58	3503
11.	Remetea	Remete	6316	46	6269
12.	Sărmași	Salamás	4131	3330	796
13.	Subcetate	Várhegy	2105	1960	100
14.	Suseni	Újfalu	5152	60	5020
15.	Tulgheș	Tölgyes	3596	2455	1114
16.	Voșlobeni	Vasláb	2056	1225	807
TOTAL			88999	29598	58107
					65,29%

Localitățile și populația după etnie a Scaunului Mureș

Nr. Crt	Denumirea localității		Numărul locuitorilor, din care		
	Denumirea în limba română	Denumirea în limba maghiară	TOTAL	români	maghiari
1.	Târgu Mureș	Marosvásárhely	150041	75533	70108
2.	Șincai	Mezősámsond	1098	429	629
3.	Band	Mezőbánd	5334	858	3194
4.	Ceaușu de Câmpie	Mezőcsávás	3942	957	2621
5.	Panet	Mezőpanit	5994	732	4863
6.	Sântana de Mureș	Maroszentanna	3847	1496	1980
7.	Ernei	Nagyernye	5219	405	4328
8.	Sângeorgiu de Mureș	Maroszentgyörgy	7872	2765	4582
9.	Sâncraiu de Mureș	Maroszentkirály	6268	3847	2078
10.	Cristești	Maroskeresztúr	5591	2421	2767
11.	Ungheni	Nyárádtó	3562	2801	511
12.	Eremitu	Nyáradremete	3872	140	3561
13.	Hodoșa	Székelyhodos	1420	9	1293
14.	Livezeni	Jedd	3766	540	2808
15.	Vărgata	Csikfalva	2004	7	1778
16.	Magherani	Nyáradmogyorós	2733	39	2602
17.	Mercurea Nirajului	Nyárádszereda	5169	214	4762
18.	Gălești	Nyáradgálfalva	2879	43	2694
19.	Păsăreni	Backamadaras	1686	17	1567
20.	Acățari	Ákosfalva	4781	75	4424
21.	Crăciunești	Nyáradkarácsonyfalva	4348	108	3169
22.	Gheorghe Doja	Lukafalva	2869	611	2068
23.	Sovata	Szováta	11614	909	10465
24.	Ghindari	Makfalva	5029	29	4916
25.	Neauă	Havad	1544	6	1430
26.	Sângeorgiu de Pădure	Erdőszentgyörgy	5447	1096	4132
27.	Fântânele	Gyulakuta	5067	68	4749
28.	Bălăușeri	Balavásár	4069	206	3349
29.	Vețca	Székelyvécke	862	13	785
30.	Gornești	Gernyeszeg	5369	635	4414
31.	Glodeni	Marossárpatak	4545	877	3541
32.	Breaza	Beresztelke	1662	699	904
33.	Voivodeni	Vajdaszentivány	1673	466	1058
TOTAL			281176	99051	168130
					59,80%

Localitățile și populația după etnie a Scaunului Mocloșoara-Brăduț

Nr. Crt	Denumirea localității		Numărul locuitorilor, dintre care			Observații
	Denumire în limba română	Denumirea în limba maghiară	TOTAL	români	maghiar i	
1.	Baraolt	Barót	9670	300	9271	
2.	Aita Mare	Nagyajta	1771	168	1598	
3.	Bățanii Mare	Nagybacon	4501	112	3962	
4.	Belin	Bölön	2643	1043	1094	
5.	Brăduț	Bardoc	4688	195	3921	
6.	Vârghiș	Vargyas	1902	36	1862	
7.	Apața	Apáca				Județul Brașov
8.	Ormeniș	Ürmös				Județul Brașov
9.	Racoș	Alsórákos				Județul Brașov
TOTAL			25175	1854	21708	
					86,22%	

ȚINUTUL SECUIESC

Denumirea Scaunului	Numărul locuitorilor, din care			
	români	maghiari	% maghiari	total
Scaunul Mureș	99051	168130	59,80	281176
Scaunul Odorhei	2187	118866	97,80	121586
Scaunul Ciuc	14113	100088	86,57	115612
Scaunul Sepsî	18387	71361	76,24	93596
Scaunul Gheorgheni	29598	58107	65,29	88999
Scaunul Kezdi	3073	51771	93,70	55247
Scaunul Orbai	7533	19212	70,27	27348
Scaunul Micloșoara-Brăduț	1857	21708	86,22	25175
TOTAL	175796	612043	75,68	808739

Suprafața totală a Ținutului Secuiesc: 9977,87 km²

